

Nr 1

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning har båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1965.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diaries, vilka år 1965 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte har justitieombudsmannen företrätt inför utskottet och lämnat kompletterande upplysningar och synpunkter i vissa ärenden och har på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början att justitieombudsmannen Alfred Bexelius begagnat sig av semester under tiderna den 7—den 20 mars, den 16—den 27 augusti, den 13—den 17 september och den 10—den 19 november 1965, varvid ämbetet föreståtts av hans av riksdagen utsedde ställföreträdare, lagmannen Bengt Sandström. För att få tillfälle att ägna erforderlig tid åt de ur principiell synpunkt viktigaste ärendena och för att nedbringa förefintlig arbetsbalans har justitieombudsmannen vidare med stöd av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän uppdragit åt Sandström att under januari, under tiderna den 7—den 28 februari, den 21 mars—den 11 maj, den 15—den 23 maj, den 27 maj—den 18 juli, den 14—den 15 augusti, den 28 augusti—den 12 september, den 18—den 30 september, den 2—den 4 oktober, den 8—den 31 oktober, den 6—den 9 november, den 20—den 30 november samt under december månad 1965 förrätta å ämbetet ankommande göromål med avseende å ärenden, vilkas avgörande justitieombudsmannen icke själv förbehållit sig.

Ämbetsberättelsen upptager en redogörelse för ärenden av mera allmänt intresse. I berättelsen är jämväl intagna av justitieombudsmannen under år 1965 gjorda framställningar till Konungen. Framställningarna har avsett:

1) åtgärder för att i största möjliga utsträckning undanröja förefintliga orsaker till rymningar från särskilt säkerhetsanstalterna;

2) utredning av fråga om införande i kommunallagstiftningen av rättsmedel för att framtinga återgång av verkställighet av beslut som upphävts och av fråga om omfattningen av den kommunala kompetensen;

3) behovet av en närmare reglering av frågan när domstol bör äga förordna om överlämnande till vård enligt sinnessjuklagen ehuru sinnesundersökning ej ägt rum i målet;

4) ersättning av allmänna medel åt fastighetsägare i anledning av vissa av civilförsvarsstyrelsen vidtagna åtgärder;

5) ersättning av allmänna medel åt klagande för skada, orsakad av polisgrepp;

6) ersättning av allmänna medel åt klagande på grund av felaktigt beslut om intagning och kvarhållande på sinnessjukhus; samt

7) ändring av 12 § lagen den 6 maj 1964 om behandling i fångvårdsanstalt i syfte att möjliggöra att anstånd med verkställighet av frihetsstraff kan beviljas på grund av arbetsgivarintresse, som är angeläget ur samhällsynpunkt.

Sedan Kungl. Maj:t berett justitieombudsmannen tillfälle därtill har han avgivit remissyttranden över

en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med förslag om begränsning av forum privilegium vid talan angående ämbetsbrott samt besvärssakkunnigas betänkande med förslag till lag om förvaltningsförfarandet.

Vidare har justitieombudsmannen på begäran av bankoutskottet avgivit yttrande över en av delegerade för riksdagens verk gjord framställning med förslag till sådana bemyndiganden och författningsändringar m. m. avseende riksdagens verk, som föranledes av statstjänstemannalagens ikraftträdande.

I anledning av brister och otydligheter i lagstiftningen, vilka uppmärksamats vid prövning av klagomål eller i samband med inspektioner, har handlingarna i ett flertal ärenden överlämnats till vederbörande departementschef eller pågående utredningar för kännedom.

Under sina ämbetsresor år 1965 har justitieombudsmannen inspekterat Oppunda och Villåttinge samt Östersysslets domsagor ävensom myndigheter i Östergötlands län, varvid besöktes

länsstyrelsen,

lantbruksnämnden, länsarkitekten och länsskolnämnden,
överlantmätaren,

länsåklagaren och distriktsåklagaren i Mjölby,

länspolischefen och polismästaren i Mjölby,

kronofogden i Norrköping,

barnavårdsnämnderna i Mjölby, Motala och Linköping,

nykterhetsnämnderna i Mjölby och Motala,
socialnämnden i Motala,
härads skrivarerna i Linköpings, Motala, Mjölby, Norrköpings och Fin-
spånga fögderier,
uppbördsverken i Linköping och Norrköping,
pastorsämbetet i S:t Lars' församling i Linköping,
landsarkivet i Vadstena samt
Birgittas sjukhus.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Sandström har inspekterat följande myndigheter i Skaraborgs län:

Vadsbo, Kinnefjärdings, Kinne och Kållands, Skarabygdens, Åse, Viste, Barne och Laske, Vartofta och Frökinds samt Skövde domsagor, länsåklagaren samt chefsåklagarna i Mariestad, Skara och Skövde, länspolischefen samt polismästarna i Skara och Skövde, kronofogden i Skövde samt fångvårdsanstalterna i Tidaholm och Mariestad.

Över de under år 1965 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt.

»På sätt framgår av ämbetsberättelsen till 1965 års riksdag uppgick antalet av de till år 1965 balanserade, under handläggning varande ärendena till 447

Antalet under år 1965 diarieförda ärenden har uppgått till 1 438 (mot 1 461 under år 1964 och 1 423 under år 1963). Av dessa avsågo 26 JO-ämbetets organisation och dylikt. Av återstående 1 412 under år 1965 diarieförda ärenden ha anhängiggjorts

genom klagomål	1 217
genom remisser från Kungl. Maj:t eller riksdagen	5
på grund av tidningsartiklar	8
på grund av anmärkning vid inspektion eller eljest på JO:s initiativ	182
Summa balanserade och inkomna ärenden	1 859

Av ovan omnämnda 1 859 ärenden ha under år 1965:

1) till annan myndighet överlämnats	7
2) såsom återkallade avskrivits	7
3) utan åtgärd avskrivits	453
4) efter vederbörandes hörande eller efter annorledes verkställd utredning avskrivits	667
5) till åtal eller disciplinär bestraffning hänvisats (3 resp. 4 ärenden; de tre förstnämnda föranledde ett gemensamt åtal)	7
6) föranlett 7 framställningar till Kungl. Maj:t i 8 ärenden	8
7) föranlett avgivandet av remissutlåtanden	3

8) föranlett rättelse, påpekande, erinran eller annan åtgärd	400
och äro vid 1965 års slut:	
9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelser avgivande eller annan utredning vilande	132
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	8
11) på prövning beroende	167
	Summa 1 859

Tabell över de verksamhetsområden som berörts av de under år 1965 diarieförda ärendena¹

Verksamhetsområden	Klagomål	JO:s initiativ	Summa
<i>Domstolsväsendet</i> (utom förvaltningsdomstolar)	134	97	231
<i>Åklagarväsendet</i>	103	21	124
<i>Polisväsendet</i> : brottmål	72	2	74
andra polisiära ärenden	74	3	77
<i>Exekutionsväsendet</i>	40	4	44
<i>Kriminalvården</i>	164	2	166
<i>Medicinalväsendet</i> : sinnessjukvården	89	1	90
i övrigt	35	—	35
<i>Nykterhetsvården</i>	18	8	26
<i>Barna- och ungdomsvården</i>	51	7	58
<i>Byggnadsväsendet</i>	31	1	32
<i>Hyresregleringen</i>	12	—	12
<i>Lantmäteriet</i>	11	—	11
<i>Skolväsendet</i>	32	2	34
<i>Taxeringsväsendet</i>	41	15	56
<i>Administrationn i övrigt</i> (avseende andra ärenden än de ovan nämnda)			
centrala statliga verk och nämnder	58	1	59
länsstyrelser	44	8	52
andra lokala organ	56	6	62
<i>Statens affärsdrivande verk</i>	10	—	10
<i>Kyrkliga myndigheter</i>	11	2	13
<i>Kommunala myndigheter</i> (i övrigt)	75	4	79
Kungl. Maj:t i statsrådet och riksdagen	5	—	5
Enskilda sammanslutningar och personer	39	—	39
Förfrågningar, orediga klagomål o. d.	103	—	103

¹ Åtskilliga ärenden ha avsett flera verksamhetsområden.

Det under år 1965 beslutade åtalet har riktats mot en tingsdomare för förordnande i faderskapsmål av god man för svaranden, oaktat förutsättningar därför icke förelegat, m. m.

Åtgärderna för disciplinär bestraffning ha avsett dels en styresman vid fångvårdsanstalt för dröjsmål med besvarande av remiss från JO-ämbetet, dels en läkare vid fångvårdsanstalt för underlåtenhet att beträffande fånge, som tidigare vårdats å mentalsjukhus och som begick självmord på anstalten, samråda med fångens läkare på sjukhuset, dels en förste landskanslist för bristfällig handläggning av ärende rörande flyttning av gravsatt aska

och dels en förrådsförman vid fångvårdsanstalt för felaktiga leveranser från förrådet.»

Rörande arbetsbalansen anför justitieombudsmannen bl. a. följande.

Antalet klagomål under år 1965 har uppgått till 1 217 mot 1 239 under 1964 och 1 224 under 1963. Antalet ärenden som upptagits på justitieombudsmannens initiativ har uppgått till 190 under 1965 mot 190 under 1964 och 172 under 1963. Härtill kommer 5 remisser från Kungl. Maj:t och riksdagen. Hela antalet nya ärenden har under 1965 uppgått till sammanlagt 1 412 mot 1 434 under 1964 och 1 396 under 1963. Under år 1965 har på sätt framgår av den lämnade redogörelsen avgjorts 1 552 ärenden mot 1 417 under 1964 och 1 351 under 1963. Härigenom har antalet vid årsskiftet 1965/66 balanserade ärenden nedgått till 307 mot 447 vid slutet av 1964 och 430 vid årsskiftet 1963/64. Av de till 1966 balanserade ärendena har 63 inkommit före 1965. Motsvarande siffra vid föregående årsskifte var 80.

Antalet balanserade ärenden har kunnat nedbringas i förhållande till föregående årsskifte. Att antalet icke minskat mera än som skett beror bland annat på att ett flertal ärenden varit mycket omfattande och tidsödande. Det bör härvid även framhållas att den ena byråchefstjänsten för förvaltningsärenden varit obesatt större delen av året. Den senaste innehavaren därav var tjänstledig utan ersättare under cirka tre månader i början av året och lämnade befattningen med utgången av juli månad, varefter densamma varit obesatt.

Berättelsen upptager meddelande därom, att under år 1965 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

Utskottet. Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 8 februari 1966

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Erik Svedberg, fröken Mattson, herrar Ernulf, Arvidson, Lundin, Ferdinand Nilsson, Schött och Helge Karlsson;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, herrar Svensson i Vä, Gustafsson i Borås, Oskarson och Jönsson i Malmö.